

СИЛЛАБУС
2024-2025 оқу жылының көктемгі семестрі
«7М02310 -Шетел филологиясы (шығыс тілдері)» білім беру бағдарламасы

Пәннің ID және атауы	Білім алушының өзіндік жұмысы (МӨЖ)	Кредиттер саны			Кредит-тердің жалпы саны	Оқытушының жетекшілігімен білім алушының өзіндік жұмысы (ОМӨЖ)	
		Дәрістер (Д)	Семинар сабақтар (СС)	Зерт. сабақтар (ЗС)			
ID 81127 – Шығыс елдеріндегі әлеуметтік лингвистиканың теориясы мен практикасы	4	1.7	3,3	0	5	7	
ПӘН ТУРАЛЫ АКАДЕМИЯЛЫҚ АҚПАРАТ							
Оқыту түрі	Циклы, компоненті	Дәріс түрлері	Семинар сабақтарының түрлері		Қорытынды бақылаудың түрі мен платформасы		
Офлайн -дәстүрлі оқыту форматы	БП. Жоғары оқу орны компоненті	Интерактивті дәріс	интерактивті семинар, семинар -пікірталас, семинар-талдау, конференция-сабақ		Жазбаша емтихан		
Дәріскер (лер)	PhD., доцент А.А. Құрманәлі Чакыроғлы						
e-mail:	altynshash.kurmanali777@gmail.com						
Телефоны:	8702 -764 5020						
Ассистент (тер)							
e-mail:							
Телефоны:							
ПӘННІҢ АКАДЕМИЯЛЫҚ ПРЕЗЕНТАЦИЯСЫ							
ОН когнитивтік (1-2), функционалдық (2-3), жүйелілік (1-2), барлығы 4-5 құзыреттіліктер негізінде құралады.							
Пәннің мақсаты	Оқытудан күтілетін нәтижелер (ОН)* Пәнді оқыту нәтижесінде білім алушы қабілетті болады:				ОН қол жеткізу индикаторлары (ЖИ)		
Пәннің мақсаты білімгерлерге шығыс елдерінің әлеуметтік лингвистикалық деректері негізінде тілдің әлеуметтік мәнін, тіл мен қоғамның бір-біріне тигізетін әсерін кешенді зерделеп, әлеуметтік-лингвистикалық зерттеулердің перспективалық бағыттарын таныту болып табылады.	Білімгер шығыс елдеріндегі әлеуметтік лингвистиканың теориясы мен практикасын игеруге және пәннің зерттеу нысаны мен қарастыратын мәселелерін (тілдік жағдаят, тіл саясаты, тілдік факторлар) білуге;				1.1 Шығыс елдеріндегі әлеуметтік лингвистиканың негіздерін меңгеру және жалпы теориялық білімдерін бекіту; 1.2 Пәннің зерттеу нысаны мен қарастыратын мәселелерін меңгеру; 1.3 Әлеуметтік лингвистика теориясының тілдік жағдаят, тіл саясаты, тілдік факторлар т.б. өзекті мәселелері бойынша білімдерін бекіту.		
	2. Білімгер әлеуметтік лингвистиканың негізгі мәселелерін талдай алуға және тілдің мәні мен қоғамдық қызметін, тілдің қатынас құралы ретіндегі рөлін және тіл мен сөйлеудің арақатынасын анықтауға;				2.1 Әлеуметтік лингвистиканың негізгі мәселелерін талдау; 2.2 Тілдің мәні мен қоғамдық қызметін, тілдің қатынас құралы ретіндегі рөлін білу; 2.3 Тіл мен сөйлеудің ара қатынасын анықтау.		
	3. Әлеуметтік лингвистиканың негізгі ғылыми тұжырымдарын білуге және оның тіл білімінің өзге салаларымен байланысы мен өзге салалардан айырмашылығын ажырата білуге;				3.1 Әлеуметтік лингвистиканың негізгі тұжырымдарын меңгеру;		

		3.2 Әлеуметтік лингвистиканың тіл білімінің басқа салаларымен байланысы мен айырмашылығын ажырату;
	4. Әдеби тіл және әдеби норманың түрлері мен дұрыс сөйлеудің негіздерін меңгеруге және түрлі лингвистикалық сөздіктерді, анықтамаларды, дереккорды және басқа да дереккөздерді дұрыс және тиімді пайдалануға;	4.1 Әдеби тіл және әдеби норманың түрлері мен дұрыс сөйлеудің негіздерін меңгеру; 4.2 Түрлі сөздіктерді, анықтамаларды, дереккорды және басқа да дереккөздерді дұрыс және тиімді пайдалану; 4.3 Әлеуметтік лингвистика саласы бойынша компьютерлік және цифрлық технологияларды қолдана білу.
	5. Ғылыми тұжырымдар жасауға, ғылыми идеяларға сын көзбен қарап дәлелдей алуға және лингвистикалық талдау жасауға қабілетті болады.	5.1 Ғылыми зерттеулерде әлеуметтік лингвистика ғылымының арнайы ғылыми әдістерін пайдалану; 5.2 Әлеуметтік лингвистикалық талдаудың негізгі әдістерімен танысып, оларды практика жүзінде қолдануға шыңдалу және концепциялар мен теорияларды талдай алу.
Пререквизиттер	Базалық шығыс тілі, тіл біліміне кіріспе, әлеуметтану, этнолингвистика, диалектология, тіл білімінің жаңа бағыттары	
Постреквизиттер	Когнитивтік лингвистика, психолінгвистика	
Оқу ресурстары	Әдебиет: негізгі, қосымша. 1. Dilbilim. Teorik ve uygulamalı alanlar: Toplumdilbilim. (Editör: Boz E.). – Ankara: Gazi, 2020. -470 s. 2. Абасилов А. Әлеуметтік лингвистика. – Алматы: Асыл кітап, 2016. -248 б. 3. Güven A. Türkiye’de günümüze kadar yapılmış olan toplumsal dilbilim çalışmaları genel bir bakış. – Pamukkale: Pamukkale Üniversitesi, 2015. 4. Demirci K. Türkoloji için Dilbilim Konular Kavramlar Teoriler. . – Ankara: Anı Yayıncılık, 2013. -210 s. Қосымша әдебиеттер: 1. İmer K. Toplum dil bilimin kimi kavramlarına kuramsal bir bakış ve dil türleri. Toplumsal dilbilim. – Ankara, 1980, s. 157-166. 2. Güven A. Toplumsal dilbilimin kapsam alanı. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 13, 2012, Sayfa 55 -68. – Pamukkale, 2012. 3. Сулейменова Э.Д., Шәймерденова Н.Ж., Смағұлова Ж.С. Ақанова Д.Х. Әлеуметтік лингвистика терминдерінің сөздігі = Словарь социолінгвистических терминов. – Астана: «Арман-ПВ» баспасы, 2008. 4. Абасилов А. Әлеуметтік лингвистика сөздігі. – Алматы, 2016.-168 бет. 5. Құрманәлі А. А. Қазақша-түрікше және түрікше-қазақша лингвистикалық терминдер сөздігі. – Алматы: Таңбалы, 2017. Интернет ресурстар: https://tr.wikipedia.org/wiki/Toplumdilbilim http://dtcfdergisi.ankara.edu.tr/index.php/dtcf/article/view/4585 https://acikders.ankara.edu.tr/course/view.php?id=5680 https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/411255 https://www.researchgate.net/publication/312627064_	

Пәннің академиялық саясаты	Пәннің академиялық саясаты әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың <u>Академиялық саясатымен және академиялық адалдық Саясатымен</u> айқындалады. Құжаттар Univer ИЖ басты бетінде қолжетімді. Ғылым мен білімнің интеграциясы. Студенттердің, магистранттардың және докторанттардың ғылыми-зерттеу жұмысы – бұл оқу үдерісінің тереңдетілуі. Ол тікелей кафедраларда, зертханаларда, университеттің ғылыми және жобалау бөлімшелерінде, студенттік ғылыми-техникалық бірлестіктерінде ұйымдастырылады. Білім берудің барлық деңгейлеріндегі білім алушылардың өзіндік жұмысы заманауи ғылыми-зерттеу және ақпараттық технологияларды қолдана отырып, жаңа білім алу негізінде зерттеу дағдылары мен құзыреттіліктерін дамытуға бағытталған. Зерттеу университетінің оқытушысы ғылыми-зерттеу қызметінің нәтижелерін дәрістер мен семинарлық (практикалық) сабақтар, зертханалық сабақтар тақырыбында, силлабустарда көрініс табатын және оқу сабақтары мен тапсырмалар тақырыптарының өзектілігіне жауап беретін ОБӨЗ, БӨЗ тапсырмаларына біріктіреді. Сабаққа қатысуы. Әр тапсырманың мерзімі пән мазмұнын іске асыру күнтізбесінде (кестесінде) көрсетілген. Мерзімдерді сақтамау баллдардың жоғалуына әкеледі. Академиялық адалдық. Практикалық/зертханалық сабақтар, МӨЖ білім алушының дербестігін, сыни ойлауын, шығармашылығын дамытады. Плагиат, жалғандық, шпаргалка пайдалану, тапсырмаларды орындаудың барлық кезеңдерінде көшіруге жол берілмейді. Теориялық оқыту кезеңінде және емтихандарда академиялық адалдықты сақтау негізгі саясаттардан басқа <u>«Қорытынды бақылауды жүргізу Ережелері», «Ағымдағы оқу жылының күзгі/көктемгі семестрінің қорытынды бақылауын жүргізуге арналған Нұсқаулықтары», «Білім алушылардың тестілік құжаттарының көшіріліп алынуын тексеру туралы Ережесі»</u> тәрізді құжаттармен регламенттеледі. Инклюзивті білім берудің негізгі принциптері. Университеттің білім беру ортасы гендерлік, нәсілдік/этникалық тегіне, діни сенімдеріне, әлеуметтік-экономикалық мәртебесіне, студенттің физикалық денсаулығына және т.б. қарамастан, оқытушы тарапынан барлық білім алушыларға және білім алушылардың бір-біріне әрқашан қолдау мен тең қарым-қатынас болатын қауіпсіз орын ретінде ойластырылған. Барлық адамдар құрдастары мен курстастарының қолдауы мен достығына мұқтаж. Барлық студенттер үшін жетістікке жету, мүмкін емес нәрселерден гөрі не істей алатындығы болып табылады. Өртүрлілік өмірдің барлық жақтарын күшейтеді. Барлық білім алушылар, әсіресе мүмкіндігі шектеулі жандар, телефон/e-mail <u>оқытушының байланыстарын енгізіңіз</u> немесе MS Teams-тегі бейне байланыс арқылы <u>жиналысқа тұрақты сілтеме жасаңыз</u> кеңестік көмек ала алады. МООС интеграциясы (massive openline course). МООС-тың пәнге интеграциялануы жағдайында барлық білім алушылар МООС-қа тіркелуі қажет. МООС модульдерінің өту мерзімі пәнді оқу кестесіне сәйкес қатаң сақталуы керек. Назар салыңыз! Әр тапсырманың мерзімі пәннің мазмұнын іске асыру күнтізбесінде (кестесінде) көрсетілген, сондай-ақ МООС-та көрсетілген. Мерзімдерді сақтамау баллдардың жоғалуына әкеледі.			
БІЛІМ БЕРУ, БІЛІМ АЛУ ЖӘНЕ БАҒАЛАНУ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ				
Оқу жетістіктерін есептеудің баллдық-рейтингтік әріптік бағалау жүйесі				Бағалау әдістері
Баға	Баллдардың сандық баламасы	% мәндегі баллдар	Дәстүрлі жүйедегі баға	Критериалды бағалау – айқын әзірленген критерийлер негізінде оқытудың нақты қол жеткізілген нәтижелерін оқытудан күтілетін нәтижелерімен ара салмақтық процесі. Формативті және жиынтық бағалауға негізделген. Формативті бағалау – күнделікті оқу қызметі барысында жүргізілетін бағалау түрі. Ағымдағы көрсеткіш болып табылады. Білім алушы мен оқытушы арасындағы жедел өзара байланысты қамтамасыз етеді. Білім алушының мүмкіндіктерін айқындауға, қиындықтарды анықтауға, ең жақсы нәтижелерге қол жеткізуге көмектесуге, оқытушының білім беру процесін уақтылы түзетуге мүмкіндік береді. Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар (пікірталастар, викториналар, жарыссөздер, дөңгелек үстелдер, зертханалық жұмыстар және т.б.) кезінде тапсырмалардың орындалуы, аудиториядағы жұмыс белсенділігі бағаланады. Алынған білім мен құзыреттілік бағаланады. Жиынтық бағалау – пән бағдарламасына сәйкес бөлімді зерделеу аяқталғаннан кейін жүргізілетін бағалау түрі.
A	4,0	95-100	Өте жақсы	
A-	3,67	90-94		
B+	3,33	85-89	Жақсы	

				МӨЖ орындаған кезде семестр ішінде 3-4 рет өткізіледі. Бұл оқытудан күтілетін нәтижелерін игеруді дескрипторлармен арақатынаста бағалау. Белгілі бір кезеңдегі пәнді меңгеру деңгейін анықтауға және тіркеуге мүмкіндік береді. Оқу нәтижелері бағаланады.	
B	3,0	80-84		Формативті және жиынтық бағалау Оқытушы бағалаудың өз түрлерін енгізеді немесе ұсынылған нұсқаны қолданады	% мәндегі баллдар Оқытушы өзінің баллдарға бөлуін күнтізбеге (кестеге) сәйкес пункттерге енгізеді. <u>Емтихан және пән бойынша қорытынды балл өзгермейді.</u>
B-	2,67	75-79		Дәрістердегі белсенділік	5
C+	2,33	70-74		Практикалық сабақтарда жұмыс істеуі	20
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық	Өзіндік жұмысы	25
C-	1,67	60-64		Жобалық және шығармашылық қызметі	10
D+	1,33	55-59		Қорытынды бақылау (емтихан)	40
D	1,0	50-54		ЖИЫНТЫҒЫ	100
FX	0,5	25-49			
F	0	0-24	Қанағаттанарлықсыз		
Қорытынды бақылау (емтихан)					100
Пән үшін жиынтығы					100
ОҚУ КУРСЫНЫҢ МАЗМҰНЫН ІСКЕ АСЫРУ КҮНТІЗБЕСІ (КЕСТЕСІ). ОҚЫТУДЫҢ ЖӘНЕ БІЛІМ БЕРУДІҢ ӘДІСТЕРІ.					

Апта	Тақырып атауы	Сағат саны	Ең жоғары балл
Модуль 1 ӘЛЕУМЕТТІК ЛИНГВИСТИКАНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ ЖӘНЕ ЗЕРТТЕУ БАҒЫТТАРЫ			
1	Д. Әлеуметтік лингвистиканың зерттеу нысаны мен теориялық мәселелері СС. Әлеуметтік лингвистиканың зерттеу нысаны мен теориялық мәселелері МОӨЖ 1: МӨЖ 1 тапсырмаларын орындау бойынша кеңес беру	3	5
2	Д. Әлеуметтік лингвистиканың теориялық негіздері мен өзге ғылымдармен байланысы СС. Әлеуметтік лингвистиканың теориялық негіздері мен өзге ғылымдармен байланысы	3	5
3	Д. Әлеуметтік лингвистиканың қалыптасуы мен дамуы СС. Әлеуметтік лингвистиканың қалыптасуы мен дамуы	3	6
4	Д. Әлеуметтік лингвистиканың зерттеу бағыттары СС. Әлеуметтік лингвистиканың зерттеу бағыттары	3	6
	МОӨЖ 1: Түрік және қазақ әлеуметтік лингвистикасы бойынша зерттеулер мен еңбектер туралы презентация қорғау		20
5	Д. Әлеуметтік лингвистиканың зерттеу әдістері СС. Әлеуметтік лингвистиканың зерттеу әдістері МОӨЖ 2: МӨЖ 2 тапсырмаларын орындау бойынша кеңес беру	3	6

Модуль 2 ТІЛДІҢ ТҮРЛЕРІ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ ҚЫЗМЕТІ			
6	Д. Тіл және қоғам байланысы және тілдің қоғамдық қызметі СС. Тіл және қоғам байланысы және тілдің әлеуметтік қызметі	3	6
	МОӨЖ 3: Коллоквиум (тест, жоба, эссе т.б.)		20
7	Д. Тіл және мәдениет байланысы СС. Тіл және мәдениет байланысы	3	6
	МӨЖ 2: Кемінде 100 сөзден тұратын түрікше-қазақша және қазақша-түрікше әлеуметтік лингвистикалық терминдер сөздігін әзірлеу		20
АБ 1			100
8	Д. Тіл мен гендер және тіл мен жас байланысы мәселелері СС. Тіл мен гендер және тіл мен жас байланысы мәселелері МОӨЖ 4: МӨЖ 3 тапсырмаларын орындау бойынша кеңес беру	3	5
9	Д. Тілдің түрлері: әдеби тіл, ауызекі сөйлеу тілі, ана тіл, диалект, идиолект, әлеуметтік диалект СС. Тілдің түрлері: әдеби тіл, ауызекі сөйлеу тілі, ана тіл, диалект, идиолект, әлеуметтік диалект	3	5
10	Д. Арнайы тілдер: Лингва франка, жасанды тіл, өлі тіл, койне, пиджин, креол СС. Арнайы тілдер: Лингва франка, жасанды тіл, өлі тіл, койне, пиджин, креол	3	5
Модуль 3 ТІЛ САЯСАТЫ, ҚОСТІЛДІЛІК ЖӘНЕ КӨПТІЛДІЛІК МӘСЕЛЕЛЕРІ			
11	Д. Тіл мен саясат арақатынасы, тіл саясатының тілді дамытудағы рөлі СС. Тіл мен саясат арақатынасы, тіл саясатының тілді дамытудағы рөлі	3	5
	МӨЖ 3: Қос тілділік және интерференция мәселелері бойынша баяндама жасау		20
12	Д. Тілдердің құқықтық мәртебелері Мемлекеттік тілдің маңызы және мәртебесі СС. Тілдердің құқықтық мәртебелері Мемлекеттік тілдің маңызы және мәртебесі МОӨЖ 5. МӨЖ 4 тапсырмаларын орындау бойынша кеңес беру	3	5
13	Д. Әлеуметтік тіл білімі және шет тілін оқыту: интерференция мәселесі СС. Әлеуметтік тіл білімі және шет тілін оқыту: интерференция мәселесі	3	5
	МОӨЖ 6. Коллоквиум (тест, жоба, эссе т.б). Жоба қорғау		
14	Д. Қостілділік және диглоссия Табиғи қостілділік және жасанды қостілділік СС. Қостілділік және диглоссия Табиғи қостілділік және жасанды қостілділік	3	5
	МӨЖ 4: Кемінде 100 сөзден тұратын түрікше-қазақша және қазақша-түрікше әлеуметтік лингвистикалық терминдер сөздігін әзірлеу		20

15	Д. Көптілділік. Тілдердің қарым-қатынасы және өзара әсері СС. Көптілділік. Тілдердің қарым-қатынасы және өзара әсері МОӨЖ 7. Емтиханға дайындық мәселесі бойынша кеңес беру.	3	5
АБ2			100
Қорытынды бақылау (емтихан)			100
Пән үшін жиынтығы			100

Декан _____ Н.Б. Ем

Кафедра меңгерушісі _____ К.Т. Габдуллин

Дәріскер _____ А.А. Құрманәлі Чакыроглу

